

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 26. avgusta 2021 - Leto XXXI, št. 34

»SREČNO PREKMURJE, SREČNO SLOVENIJA, SREČNO EVROPA!«

»Inda svejta si brez sauseda...
stran 6

Pridejo še taši časi
stran 8

Invazivne tujerodne rastline - jih poznamo? (1. del)
stran 10

Počastitev dneva združitve prekmurskih Slovencev z matičnim narodom

»Srečno Prekmurje, srečno Slovenija, srečno Evropa!«

V Beltincih je na predvečer državnega praznika, dneva združitve prekmurskih Slovencev z matičnim narodom, potekala

ljudi in domovine. Danes, ko stojimo na rojstnem kraju Prekmurja, so naše želje v marsičem sorodne željam naših

Slavnostni govornik na prireditvi je bil predsednik države Borut Pahor

osrednja regijska prireditev, ki se je udeležil tudi slovenski politični vrh, na čelu s predsednikom države *Borutom Pahorjem*, predsednikom vlade *Janezom Janšo* in predsednikom državnega zbora *Igorjem Zorčičem*. Prisotni so bili tudi praporščaki domoljubnih in veteranskih organizacij, državnoborska poslanca *Jožef Horvat* in *Dejan Židan*, številni pomurski župani in tudi škofa, katoliški *Peter Štumpf* in evangeličanski *Leon Novak*.

prednikov. Da skupaj, enotni in povezani premagujemo in premagamo velike izzive, ki jih življenje postavlja pred nas, prenehamo z delitvami in se povežemo za dobro našega naroda, za dobro vseh nas. »Virag je še dejal, da so Prekmurci eden najponosnejših delov države, zato si zaslužijo, da so njen enakovereden gradnik, na kar pa žal predvsem v centru odločanja mnogokrat pozabijo: »Zato je ob obletnici ponovno več kot sto razlogov, da celotni

Slavnostni govornik na prireditvi, ki je na beltinskem grajskem dvorišču zaradi prisotnosti novega koronavirusa potekala ob upoštevanju zaščitnih ukrepov, je bil Borut Pahor. Predsednik države je pred prihodom v Beltince obiskal še Črenšovce, kjer je v skladu s tradicijo položil venec pred spomenikom Jožefa Klekla. »Duhovnik *Jožef Klekl*, skupaj z *Matijo Slavičem* in *Ivanom Jeričem* eden najbolj pomembnih narodnih buditeljev tedanjega časa, je verjetno skupaj s krogom katoliške duhovščine s strahom gledal na združitve Države Slovencev, Hrvatov in Srbov s Kraljevino Srbijo, zaradi morebitne prevlade pravoslavja. Vendar je navkljub temu dal nacionalnemu vprašanju prednost pri presoji interesov in rav-

združeni evropski družini,« je poudaril predsednik države, ki si želi, da bi v iskrenem dobrososedstvu, gojitvi pristnega

na Madžarskem in madžarske v Sloveniji. »Na sestanku tik pred počitnicami sva se dogovorila, da želiva poudariti dob-

Marko Virag: »Ta praznik simbolizira predvsem povezovanje in upanje po boljšem«

prijateljstva in v narodni, državni in čisto človeški vzajemnosti vsi skupaj videli edini stvaren obet za trajen mir, varnost in

ro sosedstvo in prijateljstvo med narodoma in državama v evropskem duhu,« je še pojasnil Borut Pahor in svoj govor zaključil z besedami: »Srečno Prekmurje, srečno Slovenija, srečno Evropa!«

V umetniškem delu programa so nastopili Böltinska plej banda KUD Beltinci, Barbara Rehn Rous, Benjamin Langner von Höveling, Jure Miholič, Elizabeth H. Adjei, Folklorna skupina KUD Beltinci in KD Marko, Nikolaj Zver, Mia Belak in Vid Ščavničar ter Murska Percussion Ensemble. Večer se je zaključil s koncertom skupine Prašnati.

(Slika na 1. strani: Narodne

Soboški župan Aleksander Jevšek in škof Peter Štumpf

Beltinski župan *Marko Virag* je v svojem pozdravnem nagovoru najprej izpostavil, da »ta praznik simbolizira predvsem povezovanje in upanje po boljšem. Zato naj bodo vizija boljše prihodnosti, pogum in upanje nekdanjih velikanov prekmurskega in slovenskega naroda tudi dandanes navdih za naše delo za dobro

Slovenji in tudi širše jasno in odločno sporočimo, tukaj smo doma poštene, delovni, prijazni, gostoljubni pa tudi ambiciozni ljudje. Tudi mi si prav tako kot vsi ostali Slovenci zaslužimo podpore in priložnosti, da s svojim delom in znanjem zagotovimo večjo blaginjo Prekmurju in celotni Sloveniji.«

Predsednik vlade Janez Janša je prišel na prireditev v spremstvu žene Urške

nanj prekmurskih Slovencev ob kocu 1. svetovne vojne in po njej, zlasti v času Pariške mirovne konference, ki je odločala o usodi prekmurskega človeka in njegove ravnice,« je poudaril Pahor in izrazil hvaležnost prekmurckemu človeku, »ki zmore znotraj življenjske skromnosti gojiti tako bogato kulturno in narodno pripadnost slovenstvu«.

Slavnostni govornik je spomnil, da letošnjo 102. obletnico združitve prekmurskih Slovencev z matičnim narodom obeležujemo v letu, ko se slavi 30. obletnica ustanovitve samostojne in neodvisne Republike Slovenije. »S to suvereno odločitvijo in po lastni volji smo se kot samostojna država priključili

Prireditev se je odvijala na dvorišču beltinskega gradu

blaginjo. Prav v tem duhu namerava z madžarskim predsednikom in prijateljem *Jánosom Áderjem* v začetku septembra v Porabju pripraviti srečanje obeh narodnih skupnosti, slovenske

buditelje so na odru predstavili (od leve): Elizabeth H. Adjei, Jure Miholič, Barbara Rehn Rous in Benjamin Langner von Höveling.)

Tekst in fotografije: Silva Eöry

ODLIKOVANJE »ZA MONOŠTER« ERIKI KÖLEŠ KISS

Monošter je svojo proslavo ob 20. avgustu, dnevu sv. Štefana priredil v baročni cerkvi, kjer so po sveti maši podelili tudi monoštrsko odlikovanje. Med odlikovanci je bila tudi slovenska zagovornica v madžarskem parlamentu Erika

Köleš Kiss, ki je prejela odlikovanje »Za Monošter«, in sicer za njena prizadevanja za obnovo baročne cerkvi Marijinega vnebovzeta ter gospodarski razvoj Monoštra in slovenskega Porabja. Odlikovanki čestitamo.

Slovenci peli v Pusstacsatárju

V romarski cerkvi Pusztacsatár, ki pripada župniji Salomvár, že večsto let molijo verniki, se priporočajo B.D. Mariji in prosijo za njeno pomoč pri njenem svetem sinu. Stari zapisi in starejši ljudje pripovedujejo, da so ob veliki maši (15. avgust) tudi Porabs-

ki slovenski verniki romali k Mariji v Pusstacsatár in jo počastili z lepimi slovenskimi pesmimi. To tradicijo je obudil pred nekaj leti tamkajšnji župnik Attila Mikolász, ki je svojčas kaplanoval v Monoštru. Na njegovo povabilo so se tudi letošnje velike maše

udeležili porabski slovenski verniki. Mašo je služil vojaški duhovnik, podpolkovnik Roland Kálínger. Pri mašnem obredu je pel župnijski zbor Ferenca Süle, sodeloval je tudi Cerkevni pevski zbor ZSM Števanovci.

F. Süttö

Pod Srebrnim brejgom ...

... se politični gulaž vse bole segreje. Tau se najbolje v Beltincaj pokazalo. Malo si moramo v glavej spomin gorzbiditi, ka mo vse vküper bole razmeli. Beltinci so že od inda po velkom folklornom festivali najbolje poznani bili. Gorenjesenička folkloru tau dobro vej pa pozna. V bole nauvi časaj pa se v Beltincaj eden drugi svetek sveti. Tau je 17. avgust, té datum za tistoga vala, gda se je té tau Slovincov v krajini skrak reke Müre kcuj k slovenskomi narodi zakapčno. Tau leto se je tam znauva té svejtek svetiu. Svetili so se drugi svetki tó, depa skur na nienon so se nej politiki vsej farb srejšali. V Beltincaj so se pravi, lejvi, tisti na srejši, se pravi vsej farb politiki dojseli pa »svetili«. Pa se je že glas analize zglaso. Té pravi, ka leto 2021 prauti kraji dé, drugo leto do lidge znauva na volitve šli. Trbej se začniti kazati, trbej politične pike nabejrati. Trbej začniti se lidam poviditi. Če malo na kartanje šnopsa vse vküper obrnemo; aj se komi ne zgodi, ka na konci tisto velko kusto piko dobi ali leko škardje tó. Pa znauva nazaj v Beltince demo. Zakoj so se ranč vsi skur med seuv svajeni, tam najšli? Analitični glas nam tadale pripovejda, ka samo zatoga volo, ka té svetek najmenje politične farbe na sebi nosi. Ranč tiste nej samo ene farbe na sebi nema, po steri se slovenska politika tak na velki med seuv raznok tala. Tak bi leko v šali pa za istino prajli, ka Beltinci skrb za slovensko politiko majo, aj se eške bole vküper ne svadi.

Tetica Svaja, njeni mlajši pa cejla žlata v Ljubljani so na vrastvo iz Beltinec vcejlak imuni ostanoli. Zdaj že v koaliciji na velki pauka. Zaprav, erbjia njive pogodbe (pogodba=pogoditi se) je vse bole bauga, srmaška, bi leko prajli. Nauva interpelacija (nejzavüpanje) de naprej prišla. Nej samo za enoga ministra v parlamenti do glas »za« ali »prauti« davali. Zakoga volo aj bi več nej bili ministri pa ministrice, so naše novine Porabje nej zavole velke, ka bi vse vöovadili. Leko pa povejmo, ka interpelacije so bile pa baudo. V eni bole duži demokracijaj, kak je slovenska, bi kakši minister že davnik svojo zadnjo s stolca zdigno pa odišo. Bi odišo, če bi takše povedo, kak je tisti za policijo vöskričo. Minister Hojs, njemi sindikat za policaje že dugo na žile dé, je povedo: »Začnite delati, manjacke!« Ja, takše se vsikši den ne čüje. Eške menje se takše iz lamp kakšnoga ministra leko čüje. Vejmo, najbolje prejnji politiki bi mogli prva broditi pa po tejm povedati. Od toga so že stari filozofi vedli prajti, ka trikrat si zbrodi, prva povejš. Depa žaliti lidi kaulak sejbe je že skur slovenska politična folkloru gratrala. Malo nazaj poglednimo: Janez Janša je dve novinarki nacionalnoga tevena za prostitutke vözglaso. Tau leto je eške malo bole prejk praga čedne glave staupo, gda je Slovence v Venezuelo tirati škeu, vrejek je biu po tejm, gda je za pau leta na vrek EU-na Slovenija stanola. Tam je nisternim svinje talo! Ja, trno politično, trno diplomatsko! Pa zdaj če rezime potejgnemo: kak aj so ministri ovakši, če pa si po svojom najbolje prejnjom peldo gemlejo? Tak ka minster za policijo je samo na paut svojoga prejnjoga staupo. Depa gda slejpo po nekakoga pauti deš, se tau ne more dobro zgotoviti. Indasvejta se je v Jugoslaviji prajlo: »Titova paut je naša paut!« Čas je pokazo, kak se je vse vküper nej naboile dobro pa lepau zgotovilo.

Naš Srebrni brejg na svojom mesti stodji, po nienoj pauti nejde. Si pa od vsega toga tó neka brodi. Steri njegvi guč razmej, leko ga čüje: »Steri slejpo za liderami dejo, leko v globko grabo spadnejo.«

Miki Roš

PREKMURJE

Premestitve duhovnikov

Meseca avgusta se vsako leto zveji, kak de s premestitvami duhovnikov v slovenski pušpekijaj. V etom leti jih je bilo v celjlorosagi 107, tau je malo več kak lani, največ pa v celjski pušpekiji (35) in ljubljanski nadpušpekiji (30). Po tistom pride mariborska nadpušpekija s 17 spremembami, koprška z desetimi, novomeška z devetimi in soboška s šestimi premestitvami.

V murskosoboški pušpekiji je bilau najmenje sprememb, pauleg toga pa té spremembe ške ne pomenijo, ka do se vsi popi preselili v nauve fare, liki do samo prejkvzeli delo v več faraj. Do spremembe z odhodom de prišlo v Župniji Kančevci. Brat Jurij Štravs de župnijski upravitel kančevske fare samo ške do 1. septembra, po tistom se seli v celjsko pušpekijo. Nauvi farar de grato brat Milan Kvas. Za tišinske farnike, steri so od lani zavolo betega ostali brez svojoga plebanoša Boštjana Čeha, steri je na žalost pred par kedni mrau, sta v tom cajti kak župnijska upravitela skrbela Ivan Kranjec in murskosoboški duhovnik Goran Kuhar. Kuhar je biu zdaj razrešeni te službe, meseca avgustu pa ga je vöminiu Franc Zorec, plebanoš v Bakovcaj, steri je preminaučo nedelo na Tišini že prvo paut mešuvo. Aljaž Baša, kaplan v Župniji Murska Sobota, je v cajti bolniške odsotnosti plebanoša Čeha opravlo ške pastoralno delo v tišinski fari. Toga dela je zdaj razrešeni, na nauvo pa de pauleg svojih zadolžitv v Murski Soboti prejkvzeu ške delo v Župniji Martjanci. Duhovni pomočnik v Martjancaj je od 1. avgustu naprej Matjaž Muršič Klenar, Kuhar pa je biu imenüvani za duhovnika.

Silva Eöry

KOLONIJE SO MOŽNOST ZA DRUG

Ko smo tistega vročega avgustovskega dne vstopili v razstavljeni prostor Slovenskega doma, smo takoj zagledali nekaj znanih obrazov. Odvijala se je jubilejna, 20. Monoštrška

Ferenc Kovács: »Na kolonijah je prvotno medsebojno sporazumevanje, saj se dandanes premalo pogovarjamo.«

mednarodna likovna kolonija, na katero so organizatorji povabili tudi umetnike, ki so postali takorekoč »stalni gostje« enotedenskih ustvarjalnih sobivanj.

»Tukaj že 17 let srečujem ljudi, ki jih imam za svoje prijatelje. To je pravzaprav edina priložnost za naše druženje v letu,« je nasmejana dejal György Csuta, ki podobne likovne kolonije prireja v oddaljeni madžarski

svoje markantno mnenje o gibanju istospolno usmerjenih in borcev proti rasizmu. »Svojim slikam nisem dal naslova, saj nočem nikogar žaliti. Čeprav se človek nerad ukvarja s takšnimi problemi, mu pridejo le-ti naproti. To so vprašanja, ki ne pestijo samo naše države, temveč vso Evropo.«

V istem prostoru nas je kot stari znanec pozdravil tudi madžarski slikar iz sosednjega Prekmurja Endre Göntér. Kakor pravi, živijo v Porabju ljudje s podobno mentaliteto, zato je zanj že skoraj potreba, da se udeležuje monoštrških kolonij. Tudi tokrat smo na njegovih slikah zapazili značilni rumeno-rdeči kolorit. »Ko sem se peljal v Monošter, sem se vozil skozi porabsko pokrajino. Inspi-

rala me je, saj je bilo vreme lepo, strnišča so bila rumena. Sredi slike pa sem postavil bariero – virus, ki nas je ločil. Kolegi so mi rekli: 'Jo, kaj si to napravil na sredini?' Toda, ta lirična pokrajina je dobila drug obraz, ki se nanaša na to, kar se z nami dejansko dogaja.«

Tudi Endre Göntér poudarja, da ne more mimo perečih problemov. »Sam sem zmeraj

logijo, od rojstva Jezusa vse do Golgote. Pripravil sem serijo, tokratna slika je zadnji element v njej. Zelo veliko umetnikov je že upodobilo Jezusovo življenje, vsi so iskali nekaj drugečnega. Sam sem se odločil za belo barvo, pri kateri sta najpomembnejši svetloba in senca.«

Tudi ta ustvarjalec iz županije Baranja meni, da so podobna srečanja z umetniki z vsega

György Csuta: »Tukaj že 17 let srečujem ljudi, ki jih imam za svoje prijatelje.«

sveta pomembna, saj si lahko udeleženci izmenjajo mnenja in skupaj razmišljajo. »Vsakdo prinese nekaj novega, kar se ne hote usidra v človeku. Tukaj je medsebojna komunikacija prvotna, saj se v današnjem računalniškem svetu le redkokdaj usedomo pogovarjati,« je še dejal Ferenc Kovács.

Iz iste južnomadžarske pokrajine je pripotoval István Vanyúr, ki je – kakor ponavadi

István Vanyúr: »Eksperimental sem s figurama, podobnima amebam. Odzivi so bili pozitivni, češ da sta srčkani.«

županiji Békés. »Ne govorim le o kolegih, temveč o vseh, ki jih tukaj srečujem. Imam jih zelo rad in opažam, da to velja tudi z njihove strani.«

Slikar, ki bo prihodnje leto dopolnil svoje sedemdeseto leto, pravi, da je Porabje popolnoma drugačna pokrajina kot njegov domači ravninski svet. Tudi tukaj pa se med ustvarjanjem rad posveča aktualnim družbenim vprašanjem, letos je na primer na platnu izrazil

malo angažiran. Tokratna situacija nas je razdvajala, zato je bila zame ta tema kot ponujena. Podobno je bilo v preteklih letih z železno zaveso,« je dejal reden gost monoštrških kolonij, ki na srečanja prihaja s konkretnimi ustvarjalnimi zamislimi.

V drugem kotu prostora je svojo popolnoma belo sliko o »Griču lobanj« počasi zaključeval pobudnik »umetniškega salona« v Siklósu Ferenc Kovács. »Obdelal sem krščansko mito-

Endre Göntér: »Sam sem zmeraj malo angažiran, pandemija kot tema mi je bila kot ponujena.«

vsi kiparji na monoštrških likovnih kolonijah – ustvarjal v garaži Slovenskega doma. Letos se je odločil za nekoliko lahkotnejše motive, ustvaril je namreč kipec tulečega volčjega mladiča oziroma dve nedoločljivi bitji. »Eksperimental sem s tema majhnima amorfnima figurama, ki sta podobni amebam. Najprej sem zadevo narisal in jo šele nato prestavil v material. Odzivi so bili pozitivni, češ da so moji kipci srčkani.

ŽENJE UMETNIKOV SAMOTARJEV

ŽELEZNA ŽUPANIJA

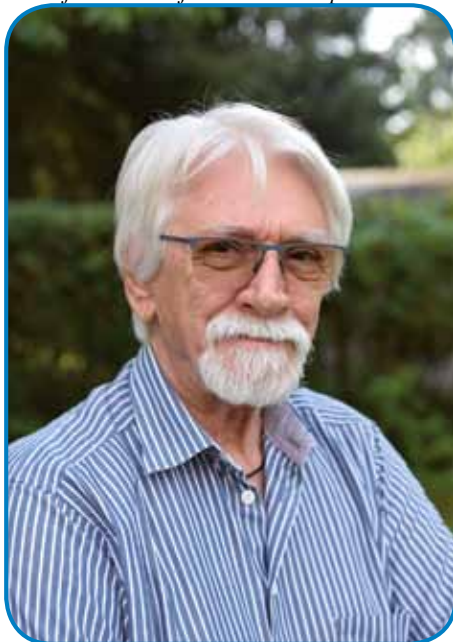
Če nega sliv pa nega ...

Izzivajo čustva, ki so v našem nevarnem, strašnem svetu dobrodošla,« je dejal kipar, ki je še povedal dovtip o življenju ustvarjalcev med karanteno: »Kaj je delal umetnik pred

Likovne kolonije se je kot študentka slikarstva udeležila tudi Monoštrčanka Hajnal Papp

covidom? Je slikal doma. Kaj je delal med covidom? Je slikal doma. Kaj pa dela po covidu? Slika doma ... Živimo v nekakšni ustvarjalni osamljenosti. Človek pa ni ro-

Ede Pósa: »Iščem razpoloženja, ki jih upodabljam s pastelnimi kredami.«

jen za samoto, zato pridejo podobni simpoziji še kako prav.«

V konferenčni dvorani v prvem nadstropju so ustvarjali trije slikarji, vsi povezani s tuji mi deželami. Ede Pósa je bil rojen v Vojvodini, v Subotici je deloval kot član umetniške skupine »Q«. V času jugoslovanskih vojn se je s svojo ženo preselil na Madžarsko, danes živi in ustvarja v Balatonszemesu, vasici ob Blatnem jezeru. »Slikam že štirideset let in

sem nekako ostal pri pokrajinskih podobah. Po poklicu sem gradbeni tehnik, dosti sem delal kot načrtovalec. V meni je ostala radovednost do perspektive in zgradb, pravzaprav si niti ne želim slikati česa drugega. Rad imam majhne ulice v vaseh in mestih, tudi Budimpešta mi je pri srcu. Iščem razpoloženja, ki jih upodabljam s pastelnimi kredami,« je dejal madžarski slikar, ki zelo redko meša tehnike. »Včasih mi paše avantura z akrilom in tedaj slikam na platno. Je pa pastel moja glavna tehnika že štiri desetletja.«

Nedaleč je na dokaj obsežno platno slikal Zoltán Fodor Lengyel, ki je grafiko doštudiral na pariški Sorboni, že 43 let pa živi v Madridu. »Ponavadi ustvarjam na platna, ki so velika kakor zidovi. Svojo tokratno stvaritev poklanjam mestu Monošter; upam, da jo bodo videli mnogi,« je dejal umetnik, ki je kljub dolgemu bivanju v španski prestolnici ohranil čisto madžarsko izgovarjavo. »Tudi tokrat sem želel naslikati neko zelo organično in vsekakor figuralno podobo. Moja umetnost je namreč figuralna, poskušam upodabljati telesa in like, in sicer med gibanjem in harmonično. Vse to seveda preko abstrakcije, ki je moja lastna govorica.«

Tudi ta ustvarjalec je poudaril, da so slikarji med delom samotarji. »Vsekakor pa je bolj zanimivo, če ustvarjaš v bližini nekega drugega umetnika. Z njim lahko razglabljaš o vprašanjih, ki jih sam lahko rešiš samo zamudno. Na tukajšnji koloniji sem srečal ljudi, ki imajo za seboj dolgo umetniško preteklost. Seveda ne gre zato, da bi drug drugega podučili, saj ima vsakdo svoj slog in čutnost. Pravzaprav se do-

polnjujemo kot prijatelji,« se je nasmehnil Zoltán Fodor Lengyel.

Tretji ustvarjalec je v konferenčno dvorano Slovenskega doma prispel iz Ljubljane, v slovensko prestolnico pa predavnimi leti iz Iraka. »Nisem poklicni umetnik, večino ma delam na projektih kot krajinski arhitekt,« je začel v lepi slovenščini pripovedovati Arkan Al Nawas, za katerega je slikarstvo dejavnost za dušo. »Veliko se ukvarjam z

umetnostjo, v ljubljanski četrti Trnovo sem ustvaril galerijo z imenom Diwan. Vodim društvo za kulturo in umetnost, ki prireja različne dogodke od predstavitev knjig do

Arkan Al Nawas: »Zame je umetnost sredstvo za povezovanje ljudi, saj ne potrebuje jezika.«

delavnic. Sprašujejo me, ali so prireditve samo za Iráčane, jaz pa pravim, da je vabljen vsak,« poudarja umetnik, ki je bil zelo zadovoljen z odnosom gostiteljev. Povsod v Porabju se je počutil dobrodošel, med delom v Slovenskem domu pa je ustvaril večidel abstraktne slike. »Na platnu izražam to, kako se v danem trenutku počutim. Zame je umetnost sredstvo za povezovanje ljudi, saj

Zoltán Fodor Lengyel: »Moja umetnost je figuralna, telesa in like pa upodabljam med gibanjem.«

ne potrebuje jezika. Ljudje razumejo slike, najsi živijo v Sloveniji, Iraku ali Ameriki.« Tako se je tudi letošnja, 20. Monoštrska mednarodna likovna kolonija odvijala v prijateljskem in ustvarjalnem duhu. Vsi udeleženci so izpostavili gostoljubje domačinov in bili hvaležni tudi za možnost, da so se ob večerih s svojimi kolegi lahko pomenkovali ob kozarcu dobrega vina.

-dm-

fotografije: K. Holec in Gy. Bajzek

Kak po cejlom rosagi tak v Železni županiji letos spoj slabi pauv baude iz sadja.

Sprtrolejti, gda bi že dobro vrejmen moglo biti, je hladno bilau, gda je sadno drejvdje začnilo cvesti, te je pa še mrzaz prišo, pa vse, ka je te cvelo, je zmzrnznilo. Najbola je tisto sadje pozeblo, stero je bola rano, med njimi je več sort sliv. Depa če bi še tau nej dojšlo, potejn, gda so začnile cvesti tiste sorte, stere kasneje rodijo, te je pa veter fudo pa cvetje je vse zežgo, med njimi dosta sliv, stere so na veter fejst aklave. Po pravici je podalpsko podnebjne nej najbaukšo za sadje, od tauga so na Vogrskom staukrat baukši pogoji za sadovnjake, pa nej samo zavolo vremena, liki zavolo zemlé tō. Tau je tō istina, ka v Porabji dosta taši sort mamo, kak djabok, grūšk tak sliv, stere so za tau klimo, depa tau so vse stare sorte, stere so več stau lejt tū pauvali. Žau, gnesden je te sort že malo, vsikši bola te nauve sotre sadi, tiste, gde je plod vekši, lepši pa bola sladki. Zavolo toga, ka je tau sadje nej sé valaun, je dosta bola aklavo, dosta bola občutljivo kak na vrejmen tak na viši pa na drūge betege. Vejn zavolo toga se ma tašo zgoditi, ka je vsigdar več taši lejt, ka spoj nega sadja. Tak je tau zdaj s slivami, že lani so nej bile pa letos tō nede. Slive se v več formaj goraponūcajo. Dela se iz nji marmelada, dobre so za djesti, najbola za globaunce pa gnesden, ka najvekšo vrejdnost ma, tau je palinka. Ka zdaj baude, vejpa že lani nej bilau sliv pa letos ji tō nede. Kak baude te slivova palinka, stera je v Porabji najbola irašnja. Depa če bi še tau nej dojšlo, zdaj je prišla informacija, ka v Števanovci najbaukšo žganjarno v Porabji zaprejo. Tak ka na tau vsevkūper že rejsan leko povejmo, ka je tau tragedija!

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Tudi potniki v tranzitu morajo izpolnjevati pogoj PCT

Vlada je sprejela več odlokov za zaježitev širjenja covid-19. Novosti, ki veljajo od 16. avgusta, med drugim prinašajo ponovno uvedbo zaščitnih mask na javnih kulturnih prireditvah, širi se tudi krog dejavnosti, za katere bo nujno potrdilo PCT. Odlok med drugim tudi določa, da bo izpolnjevanje pogoja testiranja odslej mogoče z dokazilom o negativnem rezultatu testa PCR, ki ni starejši od 72 ur od odvzema brisa, ali hitrega testa, ki ni starejši od 48 ur. Pogoj PCT se zahteva za javne prireditve in shode v zaprtih prostorih ter nad 100 udeležencev na odprtih površinah. Za do 100 udeležencev na odprtih površinah pogoj PCT ni potreben, upoštevati pa je treba omejitve – en udeleženec na 10 kvadratnih metrov površine in 1,5 metra medsebojne razdalje med udeleženci. Od 23. avgusta naprej brez predložitve dokazila o izpolnjevanju pogoja PCT tudi tranzit ni več mogoč.

Gasilci so pomagali gasiti požare v severni Makedoniji

Z intervencije v Severni Makedoniji, kjer je tamkajšnjim oblastem pomagala pri gašenju požarov, se je vrnila tudi druga ekipa slovenskih gasilcev. Prva odprava, ki je pomagala pri gašenju požarov, je bila uspešna pri omejitvi požara na območju kraja Berovo, pred ognjenimi zublji so rešili štiri vasi. Novo ekipo je na terenu pričakalo stabilnejše stanje. Prva ekipa je namreč požar že lokalizirala, ob njihovem odhodu pa je na območju kraja Berovo začelo deževati. Severna Makedonija je Slovenijo za pomoč zaprosila v okviru mehanizma EU na področju civilne zaščite. Slovenija je pomoč zagotovila najprej v obliki začasne sestave civilne zaščite za gašenje gozdnih požarov, ki je štela 48 pripadnikov in 17 vozil. Pozneje je bila na teren napotena rotacija enote civilne zaščite za gašenje požarov v naravnem okolju z 51 pripadniki in štirimi vozili.

Jožica (Pepa) Kuzma s Cankove

»INDA SVEJTA SI BREZ SAUSEDA NEJ MOGO ŽIVETI«

Jožico Kuzma s Cankove vsi bole poznajo kak Pepo, vej pa jo tak zovejo že od njenih mladih naug. »Na Cankovi sam

Bilau pa je dosta policajov in sodakov, tak ka se je dosta domanjih deku z njimi oženilo. Med temi je bila tudi moja sestra,

stera je vzela miličara in sta se odselila v Ljubljano. Na žalost je že dolgo nazaj mrla, mam pa v Ljubljani ške žlato, stera me rada obiše.«

Gda je Pepa Kuzma bila stara 16 lejt, so tudi mladino s Cankove poslali na udarniško delo. V Maribori so pomagali zidati stanovanjske bloke: »Ena je bila ške telko stara kak ges. Gda sva ta prišle, sve se

biu zaposleni v mariborski firmi Metalna: »Tau je bila fejš velka fabrika. Moj mauž je dosta odo okauli, po cejloj Jugoslaviji je biu, v Spliti, Dubrovniku, v Čarni gori. Dostakrat ga je nej bilau tudi pau leta domau, pošilo pa je pejneze, vej pa je nej slabo služo.«

Z materjo, stera je na slednje slepa bila, sta vörtivale, gda se je granica prauti Avstriji gorodprla pa je Pepa odila pavrom pomagat okapat, ka si je te kakši šiling prislžila.

»Gda je biu mauž v Čarni gori, mi

je gnauk dau glas, kak naj ga pridem obiskat. In tak sam se 1955. leta odpelala s cugom v Nikšić. On mi je napiso, gé vse morem preštaupiti. Več kak

dva dni sam potovala. Gda sam ob štiraj zadvečarka prišla v Nikšić, sam se djaukala, vej pa me je nej prišo čakati na postajo. Gda se je malo sledkar pripelo s piciklinom, je pravo, ka je zaspo. Tri kedne sam tam pri njemi ostala. Neka sam nama küjala, pa nej sam vüjala domau titi. Te so nekši naši iz Bakovec domau s cugom šli, pa sam te ges z njimi

šla. Tau smo samo čakali, gda do Zidanoga Mosta pridemo, ka mo te leko kranjske klobase geli,« se svojoga edinoga velkoga popotovanja v žitki spominja sogovornica, steroj sta se v zakoni s Kalmanon naraudila dva sina, in tau »Kalman, steri je

na žalost tak kak njegov oča že mrau, vej pa se je 1994. leta ponesrečo s traktorom, in Janez, steroja zovemo Janko.«

Pepa Kuzma je stara 88 lejt (Silva Eöry)

Sogovornica v družbi slovenskega pevca Gianni Rijavca (osebni arhiv Pepe Kuzma)

rojena in tü živem že cejlh 88 lejt. Rojena sam bila leta 1933, tak ka sam v šaulo odila že za cajta stare Jugoslavije, med drügo svetovno bojno pa sam odila v vogrsko šaulo, tak ka ške par rejči po vogrsko znam povedati,« je prva povedala sogovornica in raztolmačila, ka je biu njeni oča, steri je biu doma iz Gerlinec, po poklici šnajder, mati pa sabolica: »Gda je bojna bila, je dostakrat nej bilau mogauče dobiti blaga, ka bi leko šivali. Po bojni pa so vse gorbrali, nemški pa rusoški gvant, pa tau je te oča vöobračo. Té gvant je biu lejpi znautra, tak ka je te iz tistoga šivo kapute. Ovači pa smo doma nej meli dosta gvanta. Té, gda so prišli paki iz Merike, sva se s starejšo sestro toga trnok veselili. Té pake je pošilala tetica, materina sestra.«

Leta 1947 se je na žalost zgodila velka nesreča, vej pa je oča dojspadno z djablane in se je bujo: »Star je biu samo petdeset lejt, ges pa štirinajst, komaj sam zgotovila šaulo. Tistoga cajta je doma nej bilau dosta mladih pojbov, vej pa so oni nej prišli domau z bojne, drügi pa so pobegnili na tihinsko.

djaukale. Pomagale sve zidarom, mort sve nosile. En mesec smo tam bili. Na konci sam dobila telko pejneze, ka sam si za tri metre lejpoga rdečoga

Pepa Kuzma (stogi drüga z leve strani) na kejpi s svojo materjo, sestro, njeno čerko in svojima mlajšima (osebni arhiv Pepe Kuzma)

blaga leko küpila.«

Po tistom ka je prišla domau, te sta samivi z materjo živale, je večkrat odila tüdi orače doj služit, vej pa sta meli malo grünta in zemle, pa ške eno kravo. Gda je bila stara 22 lejt, se je oženila z Kalmanom s Krajne, steri je

Pepa Kuzma, stera gnesden žive z držino svojoga sina, dostakrat küja tüdi za njih. Najrajši kakše domanje gesti, tüdi dödöle. »Gnesden se dostakrat gej tüdi mesau, inda svejta je tau nej bilau tak. Samo v nedelo smo šli v mesnico po pau kile mesa, riža pa kaj takšoga smo nej poznali, bole kašo pa vse, ka se je doma prpauvalo. Zdaj je vse drügi svejt, kak je biu inda, gda smo mladi bili,« je ške raztolmačila sogovornica, stero noge ne držijo tak, kak bi stela, zatau gnesden ne odi dosta okauli po vesi. »Zdaj so na žalost prišli takši cajti, ka sploj dostakrat ne vejš, ka se s sausedom godi. Inda svejta si brez sauseda nej mogo živeti. Če mladim tolmačim, kak je tau bilau, oni tau ne morejo razmeti. Gnesden je vse napeto, preveč gé stresa. Gledam vnükice, kelko se majo za včiti. Pa pitanje, če do tej mladi lidge službe daubili,« je na konci ške kujdala Pepa Kuzma.

(Kejp na 1. strani: Gda je bila mlajša, je Pepa (stogi drüga z leve strani) špilala tüdi v domanjoj gledališkoj skupini (osebni arhiv Pepe Kuzma)

Silva Eöry

Razstava likovnih del Ilone Bíró v lendavski sinagogi VRNITEV DOMOV

V lendavski sinagogi je Galerija-Muzej Lendava pripravila razstavo likovnih del Ilone Bíró z naslovom Vrnitev domov. Akademsko izobražena likovnica se je rodila leta 1920 v Lendavi, ki se je takrat imenovala še Dolnja Lendava. Oče Lajoš je bil lendavski okrajni sodnik, in čeprav se je družina odselila iz Lendave, je še precej časa ohranjala vezi z mestom in njegovi prebivalci. Zaradi konflikta z jugoslovansko oblastjo so očeta nekaj dni zaprli, po izpustitvi pa je družina zbežala na Madžarsko, je ob odprtju razstave povedal umetnosti zgodovinar in kustos v Galeriji-Muzeju Lendava Atilla Písnjak: »Družina se je za stalno naselila v očetovi rojstni vasici Tallyi, ki je v regiji Hegyalja. Ilona se je z

je leta 1966 preselila v Budimpešto. Leta 1975 je spet obiskala tudi rojstni kraj Lendavo in dalj časa potovala po Sloveniji, o čemer priča serija njenih

Slika z razstave Ilone Bíró z naslovom Portret matere iz leta 1949

slik, ki so nastale v Lendavi in drugje po Sloveniji. Umrla je leta 2010, stara 90 let. Na začetku svoje likovne poti je Ilona Bíró ustvarjala v olju in akvarelu. Slikala je pejsaže, portrete in v manjšem številu žanrske slike, dodaja Atilla

Linorez Ilone Bíró z naslovom Dolga vas (1975)

materjo še nekaj let vračala v rojstno mesto, saj je družina tam še vedno imela hišo in gorice. Leta 1941 je uspešno opravila sprejemne izpite na madžarski Visoki šoli za likovno umetnost (danes Univerza za likovno umetnost), kjer je diplomirala leta 1947.« Po očetovi smrti se

Písnjak: »Čeprav njeni junaki niso bili predstavniki kmečkega sveta, je zaznati podobnost, saj se je trudila ovekovečiti navadne ljudi iz svoje okolice. Za najpomembnejše umetnine Ilone Bíró pa lahko štejemo linoreze.« Čeprav so njena dela velikokrat navdihovali

POMURSKI TAMBURAŠKI ORKESTER

Pomurski tamburaški orkester, ki je bil ustanovljen lani malo pred začetkom epidemije, ima sedež v Bakovcih. V orkestru so glasbeniki z obeh strani Mure, iz Prekmurja in Prlekije, umetniški vodja pa je profesorica glasbe Simona Pirc Katalinič. Nastopajo s priredbami slovenskih in tujih skladb za tamburaški orkester. V njihovem repertoarju so skladbe različnih zvrsti glasbe, od klasike do ljudskih pesmi, popa in rocka: Zrejšlo je žito, Kalinka, Na Golici, Bohemian Rhapsody, Ne bodi kot drugi,

Pomurski tamburaški orkester in vokalistka Kiara Katalinič

Mlade oči in druge.

»Namen ustanovitve orkestra je združevanje tamburašev iz vsega Pomurja, pridobivanje učencev iz glasbenih šol ter dvig nivoja tamburaštva tako na regijski kot državni ravni. Pobudniki za ustanovitev so bili člani različnih tamburaških orkestru,« je povedala Simona Pirc Katalinič. Lani so nastopili na regijskem srečanju tamburašev v Gornji Radgoni in na prireditvi ob dnevu žena v Bakovcih. Ob zaprtju so vadili vsak na svojem domu in se povezovali preko Zoom-a. Na tak način so posneli tudi slovensko himno Zdravljica, ki je bila predvajana kot uvod v spletno prireditev ob slovenskem kulturnem prazniku v Gornji Radgoni: »Letos smo ponovno pričeli z delom v začetku maja. V sklopu tedna ljubiteljske kulture smo pripravili javno vajo na prostem. Bili smo povabljeni k sodelovanju na Festivalu Lent, kjer smo koncem junija imeli koncert na Glavnem trgu v Mariboru. Nastopili pa smo tudi pri stolpu Vinarium. Posneli smo promocijski video, ki je objavljen na Youtube in drugih družbenih omrežjih.« Na nastopih in koncertih jih največkrat spremlja mlada vokalistka Kiara Katalinič. Občasno z njimi zapoje Mišo Kontrec ali drugi solisti, vokalne skupine ter instrumentalisti.

Besedilo in fotografija: Jože Gabor

resnične pokrajine, zgradbe, deli ulic, v njih ni stremela k realističnosti. Prepoznavni elementi mnogokrat nastopajo v popačeni perspektivi ali pa sami elementi valovijo: »Z valovanjem neba in slogom, ki spominja na ilustracije, je slikam rada vdihovala romantično, pravljico, razpoloženje. V njenem življenjskem delu si posebno omembo zaslužijo serije linorezov,

ki jih je ustvarila na svojih potovanjih, tudi v Lendavo in drugod po Sloveniji leta 1975.« V teh delih pogosto stopijo v ospredje deli ulic in zgradbe, zanje pa je značilno tudi vzbujanje razpoloženja, tako da jih ne moremo šteti le za slike dokumentarnega značaja. Tudi njene pastelne slike zaznamujeta lahkotna igrivost in vibrirajoča uporaba črt.

Jože Gabor

... DO MADŽARSKE

Madžari so ponosni na svojo identiteto

Reprezentativna raziskava Inštituta Mária Kopp je pokazala, da je osem od desetih državljanov izredno ponosnih na to, da so Madžari. Madžari so ponosni na uspehe lastne države, njihova madžarska identiteta je veliko močnejša kot evropska. Najbolj ponosni na svojo narodno identiteto so otroci, starejši občani oziroma tisti, ki živijo na madžarskem podeželju. Na znanstvene in športne uspehe države so najbolj ponosne mlade generacije, v generacijah med 18. in 29. leti se 82 odstotkov istoveti z le-temi. Med osnovnošolci je ta odstotek še višji, 94 odstotkov učencev je ponosnih predvsem na rezultate madžarskih športnikov. Pri tem so verjetno svojo vlogo odigrale tudi olimpijske igre v Tokiu. Raziskava je pokazala, da so med identifikacijskimi faktorji najmočnejši skupni jezik, kultura in zgodovina. 63 odstotkov Madžarov je izredno ponosnih na svoje madžarstvo, pri tem vprašanju so na lestvici od ena do deset označili deset.

Nova znamenitost na budimskem gradu

Od 20. avgusta pričakuje obiskovalce na budimskem gradu nova znamenitost – za javnost so odprli dvorano sv. Štefana, ki je bila popolnoma obnovljena. Restavriranje dvorane sv. Štefana, ki je stalo 1500 milijonov forintov, je izjemen dosežek, saj je bila dvorana v drugi svetovni vojni popolnoma uničena. Zato se je vsa oprema in dekoracija dala narediti na novo. Dvorana ima zanimivo zgodovino, saj je gradnjo le-te naročil ob koncu 19. stoletja avstrijski cesar in madžarski kralj Franc Jožef pri znanem arhitektu Alajosu Hausmannu, ki je za izdelavo opreme najel znane umetnike tistega časa, med drugim Vilmosa Zsolnayja in kiparja Alajosa Stróbla. Opremo dvorane so predstavili leta 1900 tudi na svetovni razstavi v Parizu, kjer je dobila veliko nagrado žirije. Rekonstrukcijo je vodil arhitekt Tibor Angyal, ki si je prizadeval, da bi – na podlagi arhivskih posnetkov, fotografij in originalnih načrtov – dvorano obnovil v prvotni lepoti in ji vrnil nekdanji sijaj.

Pridejo še taši časi

Šumiskoga Iluša, po možej Dončec, v Porabji najbola tak poznajo, ka lejpe papir-nate rauže redi. Nega boro-

Šumistji (Dončec) Iluš

voga gostüvanja, delavnice, Jožefovi dnevoj v Cankovi, ka bi ona nej bila paulek. Ona je ovak tã vsigdar fejsť

Ilušina babica (na pravoy strani) s padaškinjov

aktivna bila, popejvala je pri števanovski ljudski pevka, depa ranč tak je na pomauč bila, če je kakšna prireditelj bila v vesi. Zdaj sem go proso, aj naprej vzeme svoj fotoalbum, naprej vzeme stare kejpje, tiste male, črno-bejle, steri se že komaj vidijo, steri itak velko vrejdnost majo.

- Eden najstarejši kejp je portret vašoga dejdeka.

Kak so se oni zvali, odkec so prišli?

»Oni so iz Čöpanec, nej da-leč od granice, iz iže Črenko valaun bili. Tam še eden pojep žive doma, drugi so se že vsi vöženi. Moj dejdek se je v Otkauvce oženo k Golaršini, depa tam je nej mir bejo pa tak so te v Števanovce prišli, gde so si kučo küpli. Tau je tista kuča, gde sem dja tã gorarasla, stera se je tak zvala ka Zidarini, moja mama pa brat sta se že v taum rami naraudila.«

- Vi ste poznali dejdeka?

»Kak bi ga pa nej poznala, vej pa on je duže živo kak ati, osemdestoga leta je mrau, baba ona nej, ona je mlada mrla.«

- Gda so oča mrlí?

»Oča, on je sedemdesetpetoga leta, gda je petdeset lejt star bejo. Depa on je fejsť betežen bejo, njema so dolavzeli edno nogau.«

- Na ednom kejpí ste vi, oča, mati pa vaš brat dolavzeti, ka je te bilau, gda so te tjejp redli?

»Brat je prvo spauved emo, tau je tam v ograci dolavzeto, kak je župnija bila. Tau je gvüšno po zajtriki bilau

dolavzeto, zato ka te taša šega bila, ka po meši, gda je prva spauved bejla, tam vanej v ograci so mlajši zajtrik dobili. Mam še eden taši kejp tã, gde sem dja bejla pri prvoj spauvedi. Kak stojimo dekle, na okrajmi na pravom tali sem dja. Te je še sploj dosta mlajšov bilau, nas je v eden razred tresti odlo.«

- Mena se te kejpí vidi naj-

bola, gde ste kak pionir dolavzeti.

»Te so tak zapovedli, če je kakšni svetek bijo, te smo se tak mogli naravnati. Do petoga razreda smo plavi vacalejk meli zvezano, od petoga naprej pa radečoga, gda smo že pionirge (úttörö) gratali.«

- Dobro je bilau v šaulo odti?

»Kak aj povejm, dosta nas je bilau, včasín smo lagvi bili, vejš, kak tau v šauli dé. Depa dja zato pravim, ka itak je baukše bilau kak zdaj. Gnesden drugo nega samo računalnik pa internet, mlajši samo doma sedijo, eden drugomi pišejo, prejk interneta se „srečüvajo“. Gda so moji mlajši mali bilej, vanej so se špilali pa brsali dosta-krat do paunauči. Gnesden

že tašo ne vidiš, tau tã istina, ka lüstvo ranč tak nej, če kaj trbej, še sauseda telefonera, nej ka bi prejkstaupo k njema. Ne vejim, ka baude s tau-ga sveta, ka baude z nami, ka baude z našo materno rečjauv. Tau tã ne pomaga, ka v slovenske vesnice sploj dosta Vaugrov nutraprejde.«

- Na ednom kejpí ste vküper dolavzeti z edno deklav, sto je ona?

»Tau je Mlejnarín Margit, moja padaškinja, osemnajset lejt stara sem bejla na taum tjejpí. Vidiš, kakšni balonkaput mave, te je tau bila moda. Gda smo v krčmau ali v bal odli, te smo se vsigdar lopau gorazravnali. Tau, leko ka je te bilau poslikano, gda smo prvo paut šli v bal, zato ka te je tak bilau, ka dočas si nej bejo osemnajset lejt star, si v krčmau nutra-staupiti nej smo, še tak nej, če si s starejšimi bejo.«

- Sto so te tri dekle s paučrejvlami v snegej?

»Edna je moja sestra, Šporan Mariš pa Čubin Magdi, one so gnako stare, v eden razred so odle. Tau je nišo gostüvanje bilau pa one so gornosle, ozark na tjejpí piše

ka 1961. december 23. Te je gostüvanje skur vsigdar v zimi bilau, zato ka so te zabadali pa mrzlo bilau, djesti je bola tastalo. Če si dobro nazajmislim, te je tau pri Djauda Mariša bilau.«

- Tau so pa že vaši zdavan-

miter Joška bači pa Marika. Dekle so pa Šerovi Iren, dja pa Iboly.

- Kelko je vas bilau mlajšov doma?

»Mi smo štirdje bili, dva brata sem mejla pa edno sestro, zdaj že samo dja pa sestra

Ništrni stari kejpí: na pravo v kauti dejdek

ski kejpí, nej?

»Tau so tjejpí, gda sva se ženi-la, svarbica je Fiškališa Mariš bejla, dröjžban pa Bružin

sve.«

- Po zdavanji kama sta šla z moažum, doma sta ostala?

Prvo prečöščavanie sina v števanovskoj cerkvi

»Dja sem včasín po gostüvanji se prišla k Šumistji za snejau. Vejš pri nas je malo mesta bilau, samo edno ižo smo meli, štirdje smo bilej z materdjov vret, zato ka sestra se te že v Máriaújfalu oženila. Gda sem dja odišla z daumi, te sta še dva brata itak ostala doma. Malo ižo smo meli, mali grünt, depa veselo smo živeli.«

- Te se je še delo grünt, vej gnesden že tak nej.

Karči. Gostüvanje smo doma pri materi meli, Makoštje so nam tak igrali ka vse je štrmela gauštja.«

- Je še eden zdavanski kejp, depa te je že nej vaš.

»Tau sta Feri Kalamar iz Sakalovec pa Šerovi Juci. Dröjžbandje so Matyi Kosar, moj mauš pa Bödraštji Joška. Proštjaj je pa bejo Filip, tetica Irma, iz Sakalovec Do-

»Vej leko ka tau še nazajpri-de, ka de vsikši okapo. Naš dejdek je vsigdar pravo: „Mlajši, prejde še taši cajt, ka te se za en slog vlekli. Kak je gnauksvejta bilau, gda so eške na cintori kosili se-nau“.«

(Kejp na 1. strani: Pri Šumistji doma na bučo je vsigdar dosti žlate bilau.)

Karči Holec

»Sveti se ime tvoje« - 51.

BOJNE PRAUTI NEVÖRNIKOM – S SABLOV ALI PEROM

Med dvanajset apostolami – Jezoša odebranimi vučnikami – je bilau vsefelé lüstvo. Na srejdj lište pišejo evangelisti Matej, Mark in Lukač o **svetom Jernej** (**Szent Bertalan**), šteroga Janoš »Natanael« zové.

V Nauvom zakoni piše: Gda je apostol Filip pravo Natanaeli, ka so v Jezoši z Nazareta najšli tistoga, o šterom so gučali proroki, je un dau valas: »Leko z Nazareta kaj dobroga pride?« Donk je odišo k Jezoši, šteri pa ma je pravo, ka ga je že davnik vüdo ležati pod ednov drevjov fige. »Učitel, ti si Boži Sin, ti si Izraela krau,« se je čüdivo Natanael. Kristoš pa ma je velo: »Pravo sem ti, ka sem te vüdo pod ednov drev-

rom. Dosta Slovincov nosi ime Jernej ali Nejc, njini den svetimo **24. avgustuša**.

Na Francuskom je devetnajset kralov nosilo ime Ludvik, med njimi je deveti za daubo svetniški venec. **Sveti Ludvik (Szent Lajos)** je biu cejli 44 lejt (1226-1270) prvi

Po tistom, ka ga je glas pauzvo k štenjej Svetoga pisma, se je Baug dostakrat tekno svetoga Avguština - grato je eden največši filozof krščanstva

vov fige, pa že vörješ? Eške več kak tau boš vüdo!« Škoda, ka o tom apostoli ne vejmo dosta več. Doma je biu z galilejske Kane, gde je Jezoš včino svojo prvo čüdo. Gda je odo za Kristošom, je Jernej nika takšoga nej pravo, ka bi evangelisti dojspisali. Po smrti Gospauda je z drügimi apostolami lauvo ribe na jezeri v Genezaret, gda se jim je skazo Goristanjeni.

Tradicija pravi, ka je Jernej oznanjo evangelij v Indiji, Mezopotamiji in Egiptomi. Mantrniške smrti je prej mrau v armenskom glavnom varaši Albanopolisi: živoma so ma dojugüli ka užo, te pa ga eške križali. Na kejpaj má v ednoj rokej naužic, v drügoj pa svojo kaužo – za patronuša ga majo majstri, šteri vežejo knige, rédijo črevlje ali delajo z led-

človek med Francuzi, pelo je dvej križarski bojni prauti muslimanskim Saracenom. Ludvik IX. je biu mili krau, znau pa je biti siguren tö, gda je trbölo braniti pravico in istino. Biu je bogabojči in spokaren kak eden barat, donk so ga poštüvali kak močnoga vladara. Kak krau se je ranč tak držo Jezoša zapauvedi o lübezni do bližanjoga, srmakom je davo strejo, gesti in gvant, dvoro je betežnikom. Opro je dosta špital in sirotišnic, stvauro je več benediktinski klauštrov. Že v mladi lejtaj se je oženo s štirinajset lejt starov princesov Margaretov Provansalskov, pred smrtjov pa je svojoma sonej napiso dugo pismo s tanačami za pravično življenje. Leta 1270 se je s šiftom odpelo na križarsko bojno prauti afriškoma varaši Tu-

nisi, gde je njegva sodačija večkrat gvinila. Gnauk pa je v tabori zavolo vročine in pomanjkanja vodé vövdarila kolera, štero je med prvimi daubo krau tö. **25. avgustuša** je tüoma proso, aj ga položijo na pepeu, te pa je za en malo zapüsto té svejt. Prva, kak liki bi ga pápa Bonifacij VIII. zgloso za svetoga, so ga že za svetca držali vsi srmacke na Francuskom.

»Škonik milosti« **sveti Avguštín (Szent Ágoston)** se je naraudo novembra 354 v malom varaši Tagaste v sövernoj Afriki. Oča ma je biu pogan, mati pa edna čedna krščenica. Gda je kak mladenec isko istino, je zablau do v »manijejstvo«, mejšanico med krščanjstvom in vzhodnimi vörami. Na pravo paut ga je začno spravlati milanski püšpek Ambrozij, šteri je znau čüdivitno predgati. Mati Monika je tö prišla za Avguštinom z Afrike in molila za njega, donk je biu eške nej zavolé batriven.

Te pa je nutsegno Baug. En dén je Avguštín s sausadne iže čüu: »Vzemi in prešti! Vzemi in prešti!« Naprej je vzeu Sveto pismo, štero se ma je oprlo pri Pismi svetoga Petra Rimlanom. Tau štenjé je mejlo takšo mauč, ka se je dau Avguštín na vüzenek leta 387 okrittiti.

Po smrti matere se je povrno v domanji varaš Tagaste, gde je vküper s padašami nutstaupo v klaušter. Za en par lejt so ga v maurskom varaši Hipo posvetili v dühovnika, s tistoga časa je gorostalo kauli petstau njegvi predg. Nej je dosta časa minaulo, pa je biu Avguštín že püšpek v Hiponi, njegva pisanja so radi šteli v Afriki in cejlj Materi Cerkvi.

Njegvi dvej najbolje poznani knigi sta »Izpauvedi« in »O Božem rosagi«. Prvo je

napiso včasik po tistom, gda je püšpek grato in je eden kinč svetovne literature. Z drüge djeméjo misli filozofi, zgodovinari in sociologi eške gnes.

Avguštín je mrau **28. avgustuša** 430, gda so v njegvi varaš vdarili Vandali.

Sveti Ludvik je biu prava pelda krščanskoga »viteškoga krala« - v njegovom cajti je bila Francuska sodačko in kulturno najkrepši rosag v Evropi

V srejdnoj vöki je Španjolska dosta trpejla, vej so pa djužni tau rosaga prejkvzeli mohamedanski Mavri (mórok), šteri so svoje robe odpelali v Afriko. Krščanske bratovščine so zbérale peneze, ka bi je vöküpili, njini člani pa so se držali trej evangelijski tanačov tö: tau so srmastvo, devištvo in pokaura.

Sveti Rajmond Nejrodjeni (Születetlen Szent Rajmund) je biu član edne takše bratovščine, posvejt sveta je zagledno kauli leta 1200 v Kataloniji. Svoje ime je tak daubo, ka ma je mati mrla pred njegovim narodjenjom in so ga samo padarge leko rejšili. Že rano je čüto volau do dühovniške službe, oča pa je nej emo zavolé penez za njegve šaule, zatok ga je poslo birke past.

Prave matere je nej pozno,

zatok je proso Blajženo Devico, aj grata njegva mati. Una ma je pomagala, ka se je vönavčo za dühovnika, una ga je pozvala v redovno skupnost Marije Smilene za rešavanje robov. Té réd je oslobaudo kauli 70 gezero krščanjski süznjov.

Rajmunda so s penezami trikrat poslali v Afriko, vö je küpo in traušto več stau robov. Mavri so ga steli večkrat vmoriti, samo zatok so ga živoga njali, ka bi dosta penez prosili za njega. Z žarečim železom so ma preklükjali lampe in je zaprli z lakatom, ka bi nej mogo oznanjati evangelij.

Trpo je osem mejsecov, te so ga pa vöküpili in se je leko povrno domau.

Imenüvali so ga za kardinala, na pauti v Romo pa je **31. avgustuša** 1240 mrau.

Dragi bralci! Vsikša paut má svoj začetek in konec. Lani 1. septembra ste se leko podali z novinarom Dušanom Mukičom in ilustratorom Szilveszterom Bartkóm na dugo-dugo paut, na šteroj sva vam s kedna v keden nutpokazala štiri svetce. Tisti, šteri ste bili najgir, kakša pripovejst se skriva za imeni na kalendari, ste leko najšli zanimivo štenjé na tajoj strani. Depa tistim sva tö radiva bila, šteri ste vsikšo paut samo dva namalana kejpja poglednili. Vüpava, ka ste na tajoj »svetjot pau-ti« vrnau tak radi vandri-vali, kak sva müva ...

(konec serije)

Invazivne tujerodne rastline – jih poznamo? (1. del)

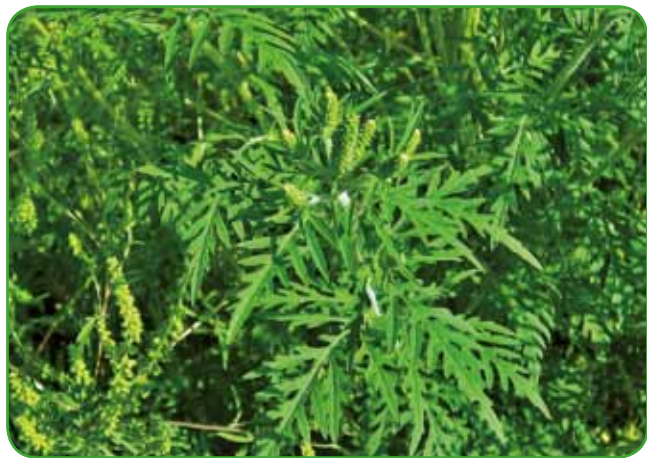
Če se sprehodimo po naši ožji ali širši okolici in smo pozorni na rastline ob poteh, grmovjih, zaraščenih travnikih, močvirjih, bregovih rek in potokov kot tudi med poljščinami na

spremembe, največkrat negativne, v zgradbi in delovanju naravnega okolja, nekatere pa tudi očitno gospodarsko škodo in ogrožanje zdravja ljudi. Tako v Porabju kot po Sloveniji

jih. Danes je najbolj prisotna v Vzhodni in Srednji Evropi. Poznamo 20-40 vrst ambrozije, ki so vse močno alergene, najbolj razširjena pa je pelinolistna ambrozija. Semena rastline so iz ZDA in Kanade prišla z uvozom semen detelj, žitaric in drugih poljščin, ki so vsebovala primesi semen ambrozije. Najpogostejše so le-ta prisotna kot primes sončničnim semenom in mešanicam semen za ptičjo hrano. Ambrozija je do 2 metra visoka rastlina, katere steblo je razvejano in pokrito z gostimi dlačicami. Listi so deljeni, svetlozeleni, rahlo dlakasti, podobni pelinovim. Cvetovi imajo obliko grozdastega socvetja, razvijajo se na vrhu stebela in stranskih vej. Je nezahtevna rastlina, ki uspeva na sončnih in prodnatih rastiščih, cestnih bankinah, poljskih poteh, železniških nasipih, celo v puščavah. Ogromne količine je najdemo na zapuščenih kmetijskih površinah, pojavlja se kot plevel na njivah med sončnicami, bučami, krompirjem,

gij pri ljudeh, imajo odlične aerodinamične lastnosti, saj lahko s pomočjo vetra potujejo in povzročajo alergije tudi do 200 kilometrov od rastišča. Največja in najbolj škodljiva

zakone, po katerih lastniki zemljišč morajo odstranjevati ambrozijo. Če tega ne storijo, sledijo kazni. Zakon je – po videnem v naši ožji in širši okolici – mrtva črka na pa-

Mladi poganjek z vidno strukturo listov

njivah, iz leta v leto opazamo, da je vse manj takih, ki smo jih videvali in poznali nekoč. Ne glede na sušna ali mokrotna obdobja poleti in jeseni vidimo vedno več rastlin, ki po izvoru niso del našega okolja, ampak so se tu izjemno razširile in utrdile ter izpodrivajo domače rastlinske vrste. Prinešene so namreč – po naključju ali namerno – z drugih kontinentov in v našem okolju nimajo sovražnikov, zato lahko bujno rastejo. To so t. i. invazivne tujerodne rastlinske vrste (invazivke), ki vedno bolj predstavljajo eno največjih groženj upadanju biotske pestrosti v naravi. Primer: Na zapuščenem travniku, kjer je prej sobivalo stotine različnih rastlinskih vrst, se naseli ena izmed invazivnih tujerodnih rastlin; čez dve do tri leta bo tam samo še ta rastlina, vse druge bodo izumrle. (Oglejte si zapuščene travnike ob cesti med Dolnjim in Gornjim Senikom, ki jih je prerasla orjaška zlata rozga.) Poimenovanje invazivne tujerodne rastlinske vrste (invazivke) pomeni, da gre za rastlinske vrste, ki so lahko le s človekovo pomočjo prispele na novo območje in se tam tako udomačile, da s svojim širjenjem povzročajo očitne

so najbolj množično razširjene invazivke: ambrozija ali pelinolistna žvrklja (parlagfű), japonski dresnik (ártéri japánkésérűfű), orjaška zlata rozga (magas aranyvessző), žlezava nedotika (bíbor nébáncsvirág) in še nekatere druge. Seveda so mnoge med njimi na pogled

Njivo z bučami je prerasla ambrozija

lepe in dekorativne, a ob preveliki razširjenosti zelo nadležne, celo škodljive kot prva navedena (ambrozija), ki jo bomo podrobneje predstavili v pričujočem 1. delu članka. Ambrozija ali pelinolistna žvrklja je ena najbolj alergenih rastlin v naravi. Njena domovina je severni del Amerike. Po Evropi se je začela širiti že v 60. letih 19. stoletja, močnejše pa se je razširila v zadnjih treh desetlet-

koruzo, sojo, sladkorno peso ... Če je kmetje ne odstranijo, lahko popolnoma uniči pridelek, saj je njena rast veliko hitrejša od rasti poljščin. Največja njena rastišča so v vzhodni Evropi, kjer je ogromno neobdelanih kmetijskih zemljišč. Cveti od konca julija do novembra ali do prve slane, semena – ena rastlina jih lahko ima do 6000 – zorijo od avgusta. Zrnca cvetnega prahu, ki je vzrok aler-

gije pri ljudeh, imajo odlične aerodinamične lastnosti, saj lahko s pomočjo vetra potujejo in povzročajo alergije tudi do 200 kilometrov od rastišča. Največja in najbolj škodljiva

koncentracija cvetnega prahu je v krogu 1 kilometra okrog rastline. Zelo trdoživa so semena ambrozije, saj ostanejo v tleh kaliva tudi do 20 let. Ambrozija kot alergena rastlina predstavlja zelo resno tveganje za zdravje ljudi. Njen cvetni prah spada med najpogostejše povzročitelje senenega nahoda, alergijskega rinitisa in podobne astmi. Stik z ambrozijo lahko povzroči preobčutljivostne kožne reakcije – izpuščaje, mehurje, srbenje. Simptomi alergijskih reakcij so: kihanje, srbenje in izcedek iz nosa, otečene veke, srbeče, pekoče oči, tudi oteženo dihanje. Ob takih znakih je potrebno obiskati zdravnika ali vsaj stopiti po nasvet in zdravlilo v lekarno.

Ker ambrozija kot invazivna tujerodna rastlinska vrsta, ki se bliskovito hitro širi, povzroča veliko škodo tako v kmetijstvu kot za zdravje ljudi, bi bilo potrebno intenzivno preprečevati njeno razmnoževanje in širjenje. To bi bilo možno samo tako, če bi vsi lastniki zemljišč s svojih površin dejansko odstranili rastline in preprečevali nadaljnjo rast. V ta namen so ogrožene države (tudi Slovenija, Madžarska in Hrvaška) že pred leti sprejele

pirju, saj je ambrozija, tudi na vidnih površinah blizu cest in naselij, iz leta v leto več. Kako pa se ta invazivka odstranjuje? Izvesti je potrebno mehansko ali kemično zatiranje rastline. Mehansko zatiranje vključuje puljenje (pred cvetenjem), branje njihovih površin, okopavanje poljščin, ko so še zelo majhne, košnjo (pri višini 10 centimetrov), rezanje, globoko oranje ter mulčenje. Kemično zatiranje s herbicidi se priporoča na velikih kmetijskih površinah, kjer ne gre za ekološko pridelavo poljščin. Rastline, ki še ne cvetijo in nimajo semen, se po puljenju lahko posuši in kompostira, cvetoče rastline in take s semeni pa je suhe potrebno sežgati. Cvetno rastline je zaradi varnosti priporočljivo uničevati popoldne, saj se cvetni prah v glavnem sprošča v dopoldanskem času. Ena najbolj nevarnih invazivnih tujerodnih rastlin je torej med nami. Noben zakon, uredba, predpis je ne bo izkoreninil, če ne bo prišlo ljudem v zavest, da lahko le oni kaj postorijo za čistejšo in bolj zdravo lastno okolje.

(Slika na 1. strani: Skoraj 2 metra visoka ambrozija ob poljski poti.)

Valerija Perger

SPORED SLOVENSkih TELEVIZIJSKIH PROGRAMOV

OD 27. AVGUSTA
DO 2. SEPTEMBRA

PETEK, 27.08.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Poletno jutro, 9.00 Čez planke, Stuttgart, 10.15 Ginovo potepanje po vzhodni italijanski obali, Gargano in Polignano a Mare, kulinarično-popotniška oddaja, 10.45 Posebne zgodbe, Za vedno, 11.10 Moji, tvoji, najini, družinska nadaljevanka, 11.40 Rojaki, oddaja o zamejcih, 12.00 Pozabljeni Slovenci, Branimir Tuma, dokumentarni film, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Fina gospa (I.), angleška humoristična nanizanka, 14.30 TV-izložba, 14.45 Prislunhimo tišini, (Pre)živeti s stalnim zvonjenjem v ušesih, izobraževalno-svetovalna oddaja, 15.00 TV-izložba, 15.15 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.50 Otroški program, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Alpe-Donava-Jadran, 17.55 Duhovni utrip, Gozdni budistični samostan, 18.10 Bacek Jon, risanka, 18.25 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Graška Gora poje in igra 2021, 21.00 Skrivnost gozda mrtvih, Dva v grobu, nemška nadaljevanka, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Kinoteka: Obljubljena dežela, poljska miniserija, 23.50 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.15 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.10 Napovedujemo

PETEK, 27.08.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.00 Videotrak, 10.00 Poletno jutro, 12.05 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 12.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.10 Od blizu, pogovorna oddaja z Vesno Milek, Severina, 14.10 Big band RTV Slovenija: Uroš Perić 10 let, 17.55 Idealna mesta, dokumentarni film, 20.50 Hokej na ledu - kvalifikacije za olimpijske igre, Norveška : Slovenija, 23.20 GR5: v divjino, belgijska nadaljevanka, 0.15 Po poteh sužnjev Od 1620 do 1789: Od sladkorja do upora, koprodukcijska dokumentarna serija, 1.15 Videotrak, 2.15 Info kanal

SOBOTA, 28.08.2021, I. spored TVS

6.10 Kultura, Odmevi, 7.00 Otroški program, 10.35 Infodrom, poletje 2021, Šola, 10.50 Osvežilna fronta, oddaja za mladostnike, 11.20 TV-izložba, 11.40 Slovenija - 30, Slovenija - mednarodni položaj, 12.40 NaGlas! Katarina Rešek - Кукла Kesherović, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.50 TV-izložba, 14.05 Sledi, Ptujsko jezero, dokumentarna oddaja, 14.35 Prislunhimo tišini, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.55 Lucy Worsley: Skrivnosti kraljevih palač, britanska dokumentarna oddaja, 15.55 Naš vsakdanji kruhek, slovenska nanizanka, 16.30 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Naško, vizionar vizualnih raziskav, portret dr. Naška Križnarja, 18.10 Free spirits - Samosvoji, dokumentarna oddaja, 18.35 Ozare, 18.40 Vrtne prigode, risanka, 18.57 Dnevnik, Sobotni Dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.05 On živi v pesmih, ameriški film, 21.55 Poročila, Šport, Vreme, 22.20 Dvojček, Sedmi dan, norveška nadaljevanka, 23.15 Cena napredka, španska dokumentarna oddaja, 0.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.45 Dnevnik, Sobotni Dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 1.35 Napovedujemo

SOBOTA, 28.08.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 7.00 Poletno jutro, 9.00 Spomini, Janez Winkler, 10.35 Moji, tvoji, najini, družinska nadaljevanka, 11.30 Vitanje v veselju: Sunita, dokumentarni film, 12.40 Circom Regional, Slovo od glasbe, koprodukcijska dokumentarna oddaja, 13.50 Avtomobilnost, 15.00 Katar 2022, Fifina magazinska oddaja, 16.15 Simfonija globine, dokumentarni film, 17.25 Lažnivi Kljukec, češki animirani film, 18.55 Videotrak, 20.00 Večni Pompeji, nemška dokumentarna oddaja, 21.30 Karaoke bar, 22.35 Kino Šiška dostava: Freekind, koncert, 0.40 Info kanal

NEDELJA, 29.08.2021, I. spored TVS

7.00 Otroški program, 10.55 TV-izložba, 11.15 Ozare, 11.20 Obzorja duha, 11.55 Ljudje in zemlja, 12.45 Zelena generacija/

Young Village Folk, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 Števerjan 2021, festival narodno-zabavne glasbe, 14.30 Na lepše, 15.05 Večni ljubimec, italijanski film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Joker, kviz, 18.15 Ginovo potepanje po vzhodni italijanski obali, Dolina Itria in Ostuni, kulinarično-popotniška oddaja, 18.40 Šola za pošasti, risanka, 18.50 Frfra in Cufek, risanka, 18.57 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.00 Ku'damm 63, nemška nadaljevanka, 21.45 Intervju, 22.30 Poročila, Šport, Vreme, 22.55 Hej, učitelji, ruski dokumentarni film, 0.30 Za lahko noč: Mojmir Sepe, Pogled z gradu, 0.40 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.05 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 2.00 Napovedujemo

NEDELJA, 29.08.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Videotrak, 7.00 Duhovni utrip, Gozdni budistični samostan, 7.15 Posebne zgodbe, Za vedno, 7.40 Glasbena matineja: Pleši, poj, oder je, Folklorna skupina Emona, 9.40 Moji, tvoji, najini, družinska nadaljevanka, 11.00 Ambienti, 11.50 Hokej na ledu - kvalifikacije za olimpijske igre, Slovenija : Južna Koreja, 15.50 Hokej na ledu - kvalifikacije za olimpijske igre, Norveška : Danska, 18.25 Svet miniaturne, kanadska dokumentarna oddaja, 19.25 Videotrak, 20.00 Elizabeta I. in Elizabeta II., Zlati kraljici, britanska dokumentarna serija, 21.30 Žrebanje Lota, 21.40 Nedolžna, britanska nadaljevanka, 22.40 Zvezdana, 23.40 Videotrak, 0.40 Info kanal

PONEDELJEK, 30.08.2021, I. spored TVS

6.30 Utrip, Zrcalo tedna, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Obzorja duha, 11.00 Moji, tvoji, najini, družinska nadaljevanka, 11.30 Biotopi, Biodiverzitetna s Tomom Turkom, dokumentarna oddaja, 12.00 Intervju, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Fina gospa (II.), angleška humoristična nanizanka, 14.55 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.30 Dober dan, Koroška, 16.00 Otroški program, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Sledi, dokumentarna oddaja, 17.55 Pujsa Pepa, risanka, 18.00 Simon, risanka, 18.05 Nejko, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tednik, 21.00 Studio City, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Umetni raj, 23.30 Wisting, koprodukcijska nadaljevanka, 0.30 Glasbeni večer: Simfonični orkester RTV Slovenija in En Shao - A. Lajovic: Caprice, F. Mendelssohn: Simfonija št. 4, 1.20 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.45 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.40 Napovedujemo

PONEDELJEK, 30.08.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 11.30 Dobro jutro, 14.15 Prislunhimo tišini, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.30 Minljivost meje, dokumentarni film, 15.20 Ljudje in zemlja, 16.10 Zelena generacija/Young Village Folk, 16.20 Ljudje z bregov reke, dokumentarni film, 17.55 Dosje, Od kompromisa do poslanstva: portret Janeza Drnovška, 20.00 Egipt iz zraka, francoska dokumentarna serija, 21.35 Prvaki, Zaščita prvakov, britansko-ameriška dokumentarna serija, 22.35 GR5: v divjino, belgijska nadaljevanka, 23.40 Circom Regional, koprodukcijska dokumentarna oddaja, 2.25 Info kanal

TOREK, 31.08.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.10 Umetni raj, 11.00 Moji, tvoji, najini, družinska nadaljevanka, 11.30 Biotopi, dokumentarna oddaja, 11.55 Tednik, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Fina gospa (II.), angleška humoristična nanizanka, 14.45 Duhovni utrip, Gozdni budistični samostan, 15.00 Potepanja - Barangolások, 15.45 Otroški program, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Free spirits - Samosvoji, Slovenija, dokumentarna oddaja, 17.55 Tib in Tamtam, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Ločitve (II.), britanska nadaljevanka, 21.00 Povojni album, koprodukcijska dokumentarna oddaja, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23.05 Spomini, Tine Tomazin, 2.30 Dnevnik Slovencev v Italiji, 2.55 Dnevnik,

Slovenska kronika, Šport, Vreme, 3.50 Napovedujemo

TOREK, 31.08.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 11.30 Dobro jutro, 14.15 Alpe-Donava-Jadran, 15.00 Za pogledom, dokumentarni film, 16.05 Sinovi burje, Zgodba o vrnitvi kraškega ovčarja na mejo med človeka in volka, dokumentarni film, 17.55 Dosje, Od kompromisa do poslanstva: portret Janeza Drnovška, 2. del, 20.00 7,7 milijarde ljudi, britanska dokumentarna oddaja, 21.35 Tri lune, japonska nanizanka, 22.55 GR5: v divjino, belgijska nadaljevanka, 23.50 NaGlas! Katarina Rešek - Кукла Kesherović, 0.15 Salman Rushdie, s smrtjo za petami, francoska dokumentarna oddaja, 2.20 Info kanal

SREDA, 01.09.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.10 Free spirits - Samosvoji, Slovenija, dokumentarna oddaja, 11.00 Moji, tvoji, najini, družinska nadaljevanka, 11.30 Biotopi, Biodiverzitetna z Marjano Honigsfeld Adamič, dokumentarna oddaja, 11.55 Studio City, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Fina gospa (II.), angleška humoristična nanizanka, 15.00 Obrazi naših rojakov, Branka Bukovec, 15.20 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 16.05 Male sive celice, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Mestne promenade, Trst, dokumentarna serija, 17.55 50 knjig, ki so nas napisale, Vitomil Zupan: Menuet za kitaro, 18.05 Bela in Sebastijan, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.05 Film tedna: Grizliji, kanadski film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Panoptikum, 23.50 Mestne promenade, Trst, dokumentarna serija, 0.25 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.50 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.45 Napovedujemo

SREDA, 01.09.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 10.30 Dobro jutro, 13.20 Nismo pozabili na vas! Baletni pesalci SNG Opere in baleta Ljubljana in Društvo baletnih umetnikov Slovenije, 14.45 Vikend paket, 16.20 Ginovo potepanje po vzhodni italijanski obali, Dolina Itria in Ostuni, kulinarično-popotniška oddaja, 17.50 Sadar+Vuga XX, dokumentarni film, 20.00 Tri življenja Clare Schumann, nemški glasbeni dokumentarni film, 21.30 Žrebanje Lota, 21.40 Moje mnenje, 22.35 GR5: v divjino, belgijska nadaljevanka, 23.40 Dragonja - skrivnostna reka, dokumentarni film, 1.40 Info kanal

ČETRTEK, 02.09.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.10 Mestne promenade, Trst, dokumentarna serija, 11.00 Moji, tvoji, najini, družinska nadaljevanka, 11.30 Biotopi, Plastika v naravi, izobraževalno-dokumentarna serija, 12.00 Moje mnenje, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Fina gospa (II.), angleška humoristična nanizanka, 14.50 Slovenci v Italiji, Kontrasti, 15.15 Brez meja - Határtalan, 15.45 TV-izložba, 16.00 Otroški program, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Posebne zgodbe, dokumentarna oddaja, 17.55 Na kratko, Stockholmski sindrom, 18.05 V Goščavi, lutkovna nanizanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tarča, 20.55 Globus, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Osmi dan, 23.30 Dediščina Evrope: Aktivisti, finska nadaljevanka, 0.35 Posebne zgodbe, Posvojeni, dokumentarna oddaja, 1.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.40 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.35 Napovedujemo

ČETRTEK, 02.09.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 11.30 Dobro jutro, 14.20 Panoptikum, 15.30 Graška Gora poje in igra 2021, 17.50 Hitlerjeva biblija, dokumentarni film, 20.00 Afriški kralji, Trenutek v času, avstrijska dokumentarna serija, 21.30 Avtomobilnost, 22.00 Ambienti, 22.30 Salman Rushdie, s smrtjo za petami, francoska dokumentarna oddaja, 23.30 Slovenska jazz scena: Ajda Stina Turkin Erik Marenčec Trio, 1.10 Info kanal

Na Hotizi so vedno dobre ribe na mizi

Uredili Učno pot ribiča Tinča

Hotiza je naselje, ki leži v bližini reke Mure, zato se v tem kraju že skoraj tri desetletja vsako leto z večdnevno prireditvijo spomnijo časov, ko so bili krajani močno povezani z Muro. S prireditvijo poudarjajo tudi tradicijo hotiških rib, ki so bile pogosto na mizah hotiških domačij.

Učna pot ribiča Tinča predstavlja na zanimiv način ribe in drugo naravno bogastvo v Muri in ob njej

Vsak dan so jih ponujali tudi v gostilni Pri Lizi, zato so ljudje govorili: Na Hotizi Pri Lizi so vedno dobre ribe na mizi.

Priljubljene ribe, pripravljene na hotiški način, so bile tudi letos na voljo na prireditvenem prostoru Nogača. Letos in lani pa zaradi pande-

Ob hotiškem brodu in potoku Jedro nastaja zanimiva turistična točka

mije ni bilo nastopov znanih glasbenikov s tridnevno zabavo pozno v noč. Se je pa vsak dan vila kolona tistih, ki so prihajali po hotiške ribe, ki jim dajejo poseben okus začimbe, v katerih so jih pacali že njihovi predniki.

Pri hotiškem brodu, ki je na potoku Jedro, so organizirali tudi tradicionalno mednarodno likovno kolonijo z naslovom Življenje ob reki Muri, na kateri so ljubiteljski slikarji slikali motive iz Hotize in okolice. Pripravili so tudi likovno delavnico za otroke. Pri brodu so odprli še likovno razstavo kipov iz starega železa prleškega kiparja Roberta Juraka z naslovom Panonske ribe. Ob tem so odprli še učilnico na prostem Učna pot ribiča Tinča, na kateri so na zanimiv način predstavljene ribe, ki so v Muri in okoliških mrtvicah, pa tudi drugo naravno bogastvo v okolici reke. Učno pot bodo v prihodnje dopolnjevali tako, da bo za otroke in odrasle še bolj zanimiva, je povedal predsednik Turističnega društva Hotiza Igor Koveš.

Hotiza je zanimiv turistični kraj tudi zaradi kulturnih, zgodovinskih in turističnih zanimivosti. Med Hotizo in Muro so uredili Halasov križev pot. Po tej poti so duhovnika Danijela Halasa marca leta 1945 peljali k Muri, kjer so ga ubili. Hotiza je pred stoletjem in več prednjačila tudi po številu mlinov na Muri, ki jih je bilo sedem. Na območju, kjer je sedaj pot do Mure in na Hrvaško, je nekoč peljala rimska pot, ki je povezovala rimsko Poetovio (Ptuj) z večjimi naselji na Madžarskem.

Besedilo in fotografiji: Jože Gabor

Zveza Slovencev na Madžarskem in Občina Kuzma
vas ob letošnjem praznovanju

30. obletnice samostojnosti Republike Slovenije

vljudno vabita na srečanje Slovencev in prijateljev
Slovenije na tromeji, ki bo

**v nedeljo, 29. avgusta 2021, ob 14.30 uri na tromeji
treh dežel Avstrije, Madžarske in Slovenije.**

**Za dobro vzdušje bodo poskrbeli pevci in plesalci iz
Porabja in Prekmurja.**

Organizatorja bosta zagotovila toplo malico.

**Skupina, ki bo šla peš do Tromejnika z madžarske
strani, bo štartala ob 13.00 izpred cerkve na Gornjem
Seniku.**

SLOVENC.HU

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska
Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna
slovenska samouprava, Urad
predsednika vlade, oddelek za
narodnosti, Zveza Slovencev na
Madžarskem in Urad vlade RS za
Slovence v zamejstvu in po svetu.
Naročnina: za Madžarsko letno
2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR.
Za ostale države 52 EUR ali
52 USD.
Številka bančnega računa: HU75
11747068 20019127 00000000.
SWIFT koda: OTPVHUHB